

Bokmelding

A. Calafat, C. Fernandez, M.J. Jerez, M. Bellis, K. Bohrn, P. Hakkarainen, M. Kilfoyle-Carrington, A. Kokkevi, N. Maalsté, F. Mendes, I. Siamou, J. Simon, P. Stocco og P. Zavatti

Risk and control in the recreational drug culture. SONAR project
Valencia, Spania: IREFREA, 2001

Det er knapt noe tema innenfor rusmiddelfeltet som i så stor grad har vært gjenstand for medias interesse og offentlig bekymring som ungdoms bruk av ecstasy og nye «designerdrugs». Bekymringen er i første rekke knyttet til at disse stoffene har fått økt popularitet og er blitt mer utbredt i ungdomsbefolkningen. Samtidig ser man et betydelig potensial for skader som følge av stoffbruken. De nye trendene i ungdoms bruk av illegale rusmidler avtegner nye, litt annerledes bilder enn dem vi kjenner fra før. Rusmiddelbruken, og spesielt rekreasjonsbruk av rusmidler, synes i sterkere grad å ha en kulturell forankring, og brukerne synes i større grad enn tidligere å være ressurssterk ungdom. Boka «Risk and control in the recreational drug culture» av Calafat og medarbeidere er derfor en hyperaktuell bok med et stort potensial av lesere langt utenfor rusmiddelfeltet.

Boka er et resultat av et bredt samarbeidsprosjekt bestående av forskere og forskningsmiljøer i 10 europeiske land, og omfatter undersøkelser fra ni europeiske byer: Athen, Berlin, Coimbra, Manchester, Modena, Nice, Palma og Wien. Et overordnet mål med prosjektet var å «kaste lys over noen forutsetninger og betingelser for narkotikabruk». Forfatterne har samlet et rikt og omfattende datamateriale fra disse ni europeiske byene, og de har anvendt både kvantitative og kvalitative metoder. Boka er delt i åtte kapitler samt en innledning og et oppsummerende kapittel. De første fire kapitlene gir omfattende beskrivelser av unge rusmiddelbrukere og deres motiver for bruk, samt beskrivelser av utelivsarenaer for ungdom og hvilken rolle rusmiddelbruk spiller på disse arenaene. Beskrivelsene fra de ni byene viser påfallende grad av likhet i rusmiddelbruk på utelivsarenaene på tvers av landene. Det tegnes fem ulike typologier av «sosiokulturelle arenaer» som i stor grad gjenfinnes i alle de ni byene; «techno-rave», «teenage», «university», «rock» og «mainstream». Bokas hovedtema, kontroll med egen rusmiddelbruk og risikopersepsjon, omhandles i to kapitler, mens de siste to er knyttet til forebyggende tiltak.

Boka peker på flere viktige forhold som er relevante i den pågående debatten om ungdomskulturer og rusmiddelbruk. Ett slikt forhold er betydningen av «fritid» og det å knytte sin identitet til fritidslivet og utelivsarenaene. Et annet forhold er vektleggingen av glede og moro som motiv for rusmiddelbruk, og et tredje viktig forhold er at det er høy grad av likhet i hvordan rusmiddelbruk er knyttet til ulike utelivsarenaer når vi sammenlikner ulike europeiske land.

For egen del var jeg særlig nysgjerrig på temaet kontroll av egen rusmiddelbruk. Jeg synes imidlertid ikke at kapitlet om kontroll av egen bruk (i hovedsak ecstasybruk) bidro til noen bedre forståelse av temaet. For meg er det fremdeles uklart hvorvidt rusmiddelbruk blant dagens ungdom i større grad kjennetegnes av en avgrenset kontrollert bruk, og i så fall hvordan dette kan forklares. Kapitlet illustrerer snarere noen av vanskelighetene med å operasjonalisere kontrollbegrepet, både når det gjelder individuell og kollektiv persepsjon av kontroll. I det etterfølgende kapitlet er det imidlertid noen interessante funn om risikopersepsjon og hvordan det henger sammen med opplevelse av kontroll av egen rusmiddelbruk.

En betydelig svakhet ved boka er at beskrivelsene av utvalgsmetoder og datainnsamling er for dårlige til at det er mulig å vurdere i hvilken grad funnene er generaliserbare og sammenliknbare på tvers av byer og land. Dette er beklagelig fordi en vesentlig styrke ved store tverrnasjonale studier er potensialet for å beskrive likheter og forskjeller i ungdoms rusmiddelbruk på tvers av land og kulturer. Ett eksempel på dette er at funnene (tilsynelatende) viser en betydelig grad av likhet i hva slags utelivsarenaer man finner for ungdom i ulike europeiske land, at det er en rekke felles kjennetegn ved både stedene, gjestene og rusmiddelbruken deres på tvers av landegrensene. Det er imidlertid mulig at slike tilsynelatende likhetstrekk skyldes utvalgsstrategier, og at ungdoms utelivsarenaer derfor er langt mer heterogene og mindre transnasjonale enn hva disse funnene indikerer.

Bokas forebyggingskapitler gir en kort beskrivelse av en rekke tiltak, primært av skadereduserende art, som kan iverksettes på utelivsarenaer for å redusere omfanget av ulike skader. Eksempler er tilgjengelighet av kondomer og nødprevensjon, bruk av flasker og drikkeglass i plast, opplæring av dørvakter samt tilstrekkelig ventilasjon av lokalet og tilgjengelighet av vann (for å unngå overoppheting og dehydrering).

En interessant og viktig oppsummering av hva som skjer av forebyggende tiltak i EU-landene, er at disse i all hovedsak består i å formidle informasjon om rusmidler. Denne informasjonen når i svært liten grad målgruppen av ungdom som bruker illegale rusmidler, og mottakerne er stort sett ungdom som aldri eller bare en sjelden gang har prøvd narkotiske stoffer. Et annet interes-

sant aspekt er at det ikke foretas noen evaluering av om de forebyggende tiltakene har noen effekt med hensyn til å redusere omfanget av bruk og skader.

Boka er, til tross for svakheter, nyttig for å få et innblikk i temaet ungdom og rus i Europa. Den tegner trolig et bilde av en virkelighet som vi, her i utkanten av Europa, allerede ser deler av, og som vi vil se mer av i en nær framtid.

Ingeborg Rossow